

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

H. IBSEN

NORRA

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

Premiéra 3. prosince 1955 v Divadle Jiřího Myrona

HENRIK IBSEN:

NORA

Drama o 3 dějstvích

Přeložil: Karel Kraus a Jan Rak

Osoby a obsazení:

Torvald Helmer, advokát	Miloš Pavlín
Nora, jeho žena	Vlasta Vlasáková
Doktor Rank	Jiří Adamíra
Paní Lindová	Milena Langrová
Advokát Krogstad	Lubor Tokoš
Ivar	Miloš Hynšt ml. *
Bob	Hynek Nedvěd *
Emička	Baruška Vyorallová *
Anna-Marie, chůva	Jindra Froňková
Helena, služebná u Helmerových	Jarmila Havránková **
Posluha	Vladimír Seeman

Režisér: Miloš Hynšt

Návrhy scén a kostýmů: Vladimír Šrámek

Hlasový poradce: František Forman

Tanec Nory nastudoval Emerich Gabzdyl

Inspiciet: Vladimír Seeman

Napovídá Julie Kubarská

* externisté — ** členka operetního sboru SDO

Dekorace, kostymy, vlásenky, světla a stavby — kolektiv SDO

Děj se odehrává v Helmerově bytě

Hlavní přestávka po 2. dějství

VIKTOR DYK *

Žel, to jsem viděla . . .

*Žel, to jsem viděla, co lidé láskou zvou,
smrtelný zápas egoismů dvou,
jež nepřeji si víc ani mñ,
než „Má buď!“ — „Můj buď!“ — ne-li, tedy zhyň!“*

*A já přec čekala den, týden, měsíc, rok?
po měkké pěšině že půjde dobrý krok,
že z dálky modravé se kdosi objeví,
jenž srdce dobré má a dobré úsměvy.*

*A já o jiné lásce snila jsem,
jež život nebere, leč život dává.
Snila jsem tolik nedočkaví
a procitla jsem ze sna úžasem.*

*Je pusto, pozdě. Polekána jdu,
po pěšině jdu v slunce západu,
neb viděla jsem v prachu šedých cest,
co láskou zvou a ne co láska jest.*

(Inspirováno Ibsenovou „Norou“.)

Z VÝROKŮ HENRIKA IBSENA

✱

Zde život ztrnulý a naděj pohasla,
zde ospalý jde za dnem zase den;
a žádná myšlenka, jež zplodila by čin!

✱

Nebojuji za bezstarostný život, ale za životní úkol, který stojí přede mnou jakožto nejdůležitější a neodkladný v Norsku; totiž: buditi lid a přiměti jej, aby vážně myslel o velkých věcech. Spočívá v rukou Vašeho majestátu, budu-li musít mlčeti a shýbati se pod nejtrpším odříkáním, jaké dovede stihnouti lidskou duši — odříkáním, že musím opustiti svoje poslání životní, že se musím vyhnouti boji tam, kde vím, že mám zbraň k zápasu.

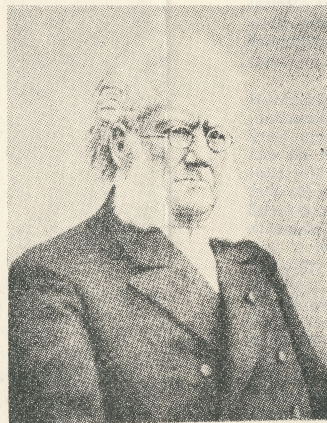
(Z Ibsenova dopisu norskému králi.)

✱

Člověk nikdy nestojí ve společnosti, ke které patří, zcela bez spoluviny a spolupovinnosti!

✱

POVÍDATI LIDSTVU, CO V ŽIVOTNÍM
JEHO PLESU JEST SKUTEČNĚ KRÁSNE
A CO STROJENÉ, KDE KVETOU NA LÍ-
CÍCH PŮVABNĚ RŮŽE A KDE JENOM
NALÍČENÉ!

HENRIK IBSEN

MÝM ÚKOLEM JSOU OTÁZKY, ODPO-
VĚDI NEMÁM!

✱

SOBĚ SAMĚMU, A TÍM I JINÝM VY-
JASŇOVATI ČASOVĚ I VĚČNĚ OTÁZKY,
KTERÉ HÝBAJÍ DOBOU I SPOLEČNOSTÍ,
K NÍŽ PATŘÍME!

✱

Mnou pohrdají, tupí mne, ti bidní;
a nechápou, jak bije srce mé
pro právo, svobodu!

✱

Bylo to v malém Kocourkově, kde mi byla dána možnost, abych dal tomu, co ve mně kvasilo, průchod bláznovskými činy nebo všelijakými neplechami, což vyvolalo nevoli ctihodných občanů, kteří se nedovedli vpravit do světa, jímž jsem se o samotě zabýval.

V Norsku žítí se nehodí pro spisovatele, ledaže by dovedl všechny strany chladně odmítnout. Co mne se týče, jsem rád a šťasten, že mohu zůstat vzdálen těmto zlořádům úskoků a intrik, které nám nahoře vládnou.

✱

Rusko je jedna z nemnohých zemí na světě, kde lidé ještě milují svobodu a přinášejí jí oběti. Proto také v této zemi stojí na tak vysokém stupni poezie a umění.

✱

Torvald Helmer — M. Pavlín

Nora — V. Vlasáková

Advokát Krogstad — L. Tokoš

Paní Lindová — M. Langrová

Doktor Rank — J. Adamíra

Torvald a Nora Helmerovi — V. Vlasáková, M. Pavlín

Chůva Anna-Marie — J. Froňková st.

HENRIK IBSEN

(1828—1906)

Henrik Ibsen se narodil v jednom z pobřežních městeček Norska, ve Skienu, kde prudký rozvoj obchodu vytvářel ostré sociální protiklady. Ibsenova rodina patřila k místní honoraci, pokud nepřišla nešťastnými obchodními spekulacemi o všechen majetek. Tehdy se po prvé v malém Henrikovi probudil vzдор proti těm, kteří měří hodnotu člověka jen penězi.

Tvrdí životní próza zničila Ibsenovy naděje. Musil zanechat studií a přijmout místo lékárenského učně ve vzdáleném Grimstadu. Velmi silně zapůsobil na dvacetiletého Ibsena revoluční rok 1848: ohnivě hrotil pro nové myšlenky, pronikající se zpožděním i do konservativního Norska. Právě v této době napsal revoluční tragédii »Catilina« — jako protest proti společenským předsudkům, v nichž musil žít.

Pevné přesvědčení, že svým dílem zvítězí, vedlo Ibsena k rozhodnutí vymáhat se z pout nenáviděného zaměstnání i maloměstského prostředí. Rokem 1850, kdy odjíždí do Kristianie, začíná pro Ibsena život plný strasti a bojů. Oporou mu byla především láska věrné ženy a na čas i přátelství s dramatikem Björnsohem, jenž mu pomohl v největší tísní k místu dramaturga a později k studijnímu stipendiu do Říma. Za své dramaturgické praxe v Kristianii napsal Ibsen několik dramat, z nichž »Nápadníci trůnu« a zvláště »Komedie lásky«, namířená proti mravnímu pokrytectví, vyvolala bouři odporu.

Pobyt v Itálii byl pro Ibsena obdobím plodné tvůrčí práce. Tam se zrodilo jeho nejnárodnější drama »Peer Gynt« — tam napsal i »Spolek mladých«, jenž svou kritickou notou získal Ibsenovi další nepřátele a zabránil mu v návratu do vlasti. Ani v cizině nepřestal Ibsena znepokojovat osud norského národa; z lásky k němu postavil před sebe nevděčný úkol: Být svědomím Norska, ukazovat mu jeho vady a vést ho k nápravě. Růst kapitalismu ve vlasti, kterou na krátký čas navštívil, drtil Ibsenovy iluze jednu za druhou. A právě v tomto období — v 70. a 80. letech 19. století — vznikají mistrovská díla Ibsenova; »Opory společnosti«, »Nora«, »Strašidla«, »Nepřítel lidu«. Jejich přednost vidí Bedřich Engels v tom, že zrcadlí »svět, kde lidé mají ještě charakter, iniciativa a jednají samostatně...«

Koncem 80. let, v době zostření sociálních protikladů, Ibsen na čas podléhá vlivu úpadkové buržoazní ideologie. Tím se oslabuje síla jeho kritiky a ve hrách se uplatňují prvky symbolismu (»Divoká kachna«, »Rommersholmen« — hlavní téžiště se přenáší na psychologickou kresbu postav (»Paní z námoří«, »Heda Gablerová«) — objevují se i prvky mystiky (»Stavitel Solnes«). Přesto však Ibsen nepřechází plně na po-sidec dekadence, zachovává ve svém díle polkrečkové snahy.

Při vši protikladnosti je Ibsen předním klasikem norské národní literatury, jehož protest proti buržoazní společnosti se stal významnou zbraní i dnešních bojovníků za demokracii a svobodu. Právě dnes, kdy norská buržoazie zrazuje zájmy svého národa, stojí Henrik Ibsen svým vrcholným dílem v táboře pokroku a míru.

Helena Šimáčková.

NORA

»Nora« vznikla ve vrcholném tvůrčím období básníkův. Brzy po světové premiéře v Kodani dne 21. prosince 1879 rozléta se do celého světa. A všude způsobila myšlenkovou revoluci. To také Ibsen zamýšlel, když v kapitalistickém světě vystoupil veřejně na obranu práv ženy. Ačkoli od vzniku »Nory« uplynulo plných 76 let, nestalo se Ibsenovo drama pro naši přítomnost mrtvým historickým dokumentem. Vždyť ještě dnes, kdy již naše ústava zaručuje ženě plnou rovnoprávnost, musíme v t. zv. ženské otázky neustále překonávat pozůstatky starého myšlení.

První představitelkou Nory byla slavná dánská herečka Betty Henningsová, pro niž Ibsen svou hrdinku vytvořil. Hrála ji pohostinsky začátkem 20. století i u nás. Na jejím výkonu se poučila naše Hana Kvapilová, která však v mnohem pojala svou Noru nově. Její pojetí je nejbližší našemu současnému chápání Ibsenovy hry.

NORA HANY KVAPILOVÉ

(Listy z dějin českého divadla.)

»V dramatech Ibsenových, ač se to někdy zapomíná, promlouval z postav Kvapilové ostrý protest a obžaloba měšťácké společnosti. Nora byla snad i její nejdražší rolí. Prohlubovala ji a studovala i v letech, kdy ji mehrála. Hana Kvapilová pojala Noru docela jinak než ostatní herečky, i ty nejslavnější. Byla nejen z nich nejhlubší, nejpravdivější, ale šla i nad Ibsena, neboť sama stála názorově nad ním. Nora Hany Kvapilové není obětí, ale vítězem nad měšťáckou společností, v níž nemůže žít, a neodchází z Helmsrova domu zlomena, ale s vírou, že mimo tento dům, mimo tuto společnost je možno šťastně a svobodně žít. Její Nora dává perspektivu, nebudi jen soucit a smutek nad hrdinkou, ale i naději, že lze, ovšem mimo tuto společnost, dojít štěstí. Kvapilová chápe Noru jako v »jádrě povtovou, ideální bytost«. Pojetím postavy připravuje uvolňující, optimistické vyznění hry. Od prvních scén líčí Noru jako radostné, hravé dítě vysokých mravních kvalit, které se nevyná v úskocích společnosti, v níž žije, které se dopustí chyby jen z hlubokých, nesobeckých pohnutek, a i její další lži jsou pak jen obranou proti zlu, které nenávidí a jemuž chce čelit. I tehdy, když lže, zůstává čistou, ční vysoko nad pokrytecké okolí, a když zburati lásku k svému muži, dovede stejně upřímně a poutvě přenést soužití s ním a odejít. Krásu Nořiny duše ukazuje Kvapilová i na jejím vztahu k dětem. Ať při hře, při lžích nebo při odchodu z rodiny myslí na děti; zprvu je při hře jednou z nich, v době rozhodování se k odchodu sklouzne několikrát zrakem k dětskému pokoji a i při odchodu loučí se očima s milovanými dětmi. Avšak při posledním vystoupení v Noře, krátce před smrtí, uvědomila si Kvapilová, že právě vztah k dětem nevystihl Ibsen pravdivě, neboť Nora přitáhla snadno od nich odchází. A to mělo právě pro ni velký význam. Čtělá ženu volnou, svobodnou, ale ženu, která svou volností a svobodou neztratí nic ze svého ženství a ze svých skutečných povinností...«

H. Ibsen: Nora. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě. Redakce: Josef Štěpánek, dramaturgická spolupráce H. Šimáčková, obálka Z. Hyblier, fotografie Fr. Krasl. — Vytiskly: Ostravské tiskárny, n. p., prov. 02, Ostrava I, Holmarova 14. Cena 0.90 Kčs.

T 06635